

LAPSEN OIKEUKSIEN TOIMINTAKORTIT

13-16-VUOTIAAT

OULU

PUHETTA LAPSEN OIKEUKSISTA: TOIMINTAKORTIT 13–16-VUOTIAILLE

Oulun kaupunki on UNICEFin Lapsiystävällinen kunta. Suomen UNICEF ohjaa omalta osaltaan Lapsiystävällinen kunta -toimintamallin toteutumista ja lapsen oikeuksien edistämistä kaupungissa. On tärkeää, että Lapsiystävällisen kunnan lapset ja nuoret tuntevat oikeutensa, oman kehitystasonsa mukaisesti.

Lapsen oikeuksien sopimuksen (LOS 1129/1991) mukaisesti lapsen oikeudet koskevat jokaista alle 18-vuotiasta lasta. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa on määritelty neljä sopimuskohtaa niin sanotuiksi yleisperiaatteiksi.

Yleisperiaatteet ovat:

- Lasta ei saa syrjiä.
- Lapsen etu pitää ottaa huomioon.
- Lapsella on oikeus elämään ja kehittymiseen.
- Lapsen näkemystä pitää kunnioittaa.

Näiden toimintakorttien avulla tehdään lapsille ja nuorille tutuksi YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen keskeiset periaatteet ja artikkelit. Kortit tukevat lasten ja nuorten osallisuutta sekä rohkaisevat heitä pohtimaan omaa arkeaan oikeuksien näkökulmasta.

Lisäksi mukana on erilliset reflektiotehtävät sekä lapsen oikeuksien bingo, jotka tukevat itsenäistä pohdintaa ja ryhmäkeskusteluja.

Toimintakortit on tuottanut oululainen luovan alan yritys, Taikasatukulma. Kortit on tuotettu osana Tatti - Tarve- ja tietoperustaisuus yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamisessa -hanketta, jonka rahoitus tulee Opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

Miten kortteja voi hyödyntää?

- Korttien avulla lapsen oikeuksista keskustelu nuorten kanssa onnistuu sujuvasti.
- Kortteja voivat käyttää kaikki lasten ja nuorten kanssa työskentelevät ja toimivat asiantuntijat sekä ammattilaiset. Opettajat, ohjaajat ja kasvattajat voivat käyttää kortteja kouluissa, nuorisotiloissa ja ryhmätoiminnassa.
- Niitä voi käyttää yksittäisinä harjoitteina, oppitunnin osana tai osallisuutta vahvistavana kokonaisuutena.

Kortit ovat osa perusopetuksen opetussuunnitelman toteutusta, ja niitä voidaan hyödyntää oppitunneilla lapsen oikeuksien sopimukseen tutustumiseksi. Kortit tukevat opetussuunnitelman tavoitteita muun muassa ihmisoikeuksien, osallisuuden ja vuorovaikutustaitojen edistämisessä.

Toimintakortteja voi hyödyntää myös yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamisessa, esimerkiksi ryhmätoiminnoissa, joissa vahvistetaan lasten ja nuorten hyvinvointia, osallisuutta ja turvallisuuden kokemusta kouluyhteisössä.

Miksi nämä kortit ovat tärkeitä?

Kortit tukevat lapsiystävällisen kunnan tavoitetta: että jokainen lapsi ja nuori tietää omat oikeutensa ja kokee tulevaisuutensa kuulluksi. Ne auttavat ymmärtämään, että lapsen etu on aina etusijalla. Jokaisella lapsella on oikeus turvalliseen, hyvään ja osallistuvaan arkeen.

Korttien avulla lapset ja nuoret pääsevät harjoittelemaan, miltä tuntuu, kun heidän näkemyksiään arvostetaan ja he voivat itse vaikuttaa. Samalla ne antavat aikuisille konkreettisia keinoja toteuttaa lapsen oikeuksia arjen päätöksenteossa.

OULU

**ARTIKLA 3. LASTA KOSKEVISSA PÄÄTÖKSISSÄ ON AINA
ENSISIJAISESTI HARKITTAVA LAPSEN ETU.**

ARTIKLA 3. LASTA KOSKEVISSA PÄÄTÖKSISSÄ ON AINA ENSISIJAISESTI HARKITTAVA LAPSEN ETU.

Koulussa suunnitellaan muutosta lukujärjestykseen. Rehtori ehdottaa, että jokainen koulupäivä alkaisi klo 8 ja välitunteja lyhennettäisiin, jotta päivä päättyisi aikaisemmin.

Osa opettajista pitää ajatusta hyvänä, mutta oppilaskunta nostaa esiin huolen: monelle nuorelle aikaisempi aloitus ja lyhyemmät tauot voisivat merkitä vähemmän lepoa ja vaikeuksia jaksamisessa.

Päätöstä varten pitää pohtia, mikä ratkaisu olisi nuorten edun mukainen.

Mitä mieltä sinä olisit tästä muutosehdotuksesta?

- Mikä siinä olisi hyvää?
- Mikä voisi olla ongelmallista?

Pohdi, mikä olisi sinun mielestäsi nuorten etu.

Kuvitelkaa, että olette koulun oppilaskunnan hallitus. Teidän tehtävänänne on antaa rehtorille ehdotus, joka huomioi nuorten edun lukujärjestyksessä.

1. Keksikää kolme eri vaihtoehtoa koulupäivän rytmille.
2. Pohtikaa, miten eri vaihtoehdot vaikuttaisivat nuorten jaksamiseen, oppimiseen ja hyvinvointiin.
3. Valitkaa yhdessä paras vaihtoehto ja perustelkaa, miksi se olisi nuorten etu.

**ARTIKLA 5. VALTION ON KUNNIOITETTAVA VANHEMPIEN TAI
MUIDEN LAPSEN HUOLTAJIEN VASTUUTA, OIKEUKSIA JA
VELVOLLISUUKSIA LAPSEN KASVATUKSESSA.**

ARTIKLA 5. VALTION ON KUNNIOITETTAVA VANHEMPIEN TAI MUIDEN LAPSEN HUOLTAJIEN VASTUUTA, OIKEUKSIA JA VELVOLLISUUKSIA LAPSEN KASVATUKSESSA.

Ali haluaa ryhtyä kasvissyöjäksi, koska hän on nähnyt dokumentteja eläinten hyvinvoinnista ja haluaa syödä vastuullisemmin.

Vanhemmat kuitenkin vastustavat ajatusta ja sanovat, että koko perheen ruokavaliota ei voida muuttaa yhden nuoren päätöksen takia.

Ali kokee, ettei hänen mielipidettään oteta huomioon. Vanhemmat puolestaan sanovat, että heidän vastuunsa on huolehtia siitä, että Ali saa tarpeeksi ravintoa.

Pohdi, millaisia päätöksiä sinä olet tehnyt tai haluaisit tehdä omasta elämästäsi, jotka liittyvät arvoihin tai elämäntapaan (esim. ruokavalio, pukeutuminen, harrastus).

- Miksi asiat ovat sinulle tärkeitä?
- Milloin vanhempien on hyvä tukea päätöksiäsi ja milloin heillä voi olla syy puuttua niihin?

Kuvitelkaa, että olette perheen sisäisessä neuvottelussa, jossa nuori haluaa ryhtyä kasvissyöjäksi.

- Jakautukaa kahteen ryhmään: nuoren puolelle ja vanhempien puolelle.
- Molemmat ryhmät kirjaavat 3–4 perustelua omalle näkökannalleen.
- Lopuksi tehkää yhdessä kompromissiehdotus, jossa huomioidaan sekä nuoren tahto että vanhempien vastuu.

**ARTIKLA 7. JOKAINEN LAPSI ON REKISTERÖITÄVÄ HETI SYNTYMÄN
JÄLKEEN. SYNTYNEELLÄ LAPSELLA ON OIKEUS NIMEEN JA
KANSALAISUUTEEN.**

ARTIKLA 7. JOKAINEN LAPSI ON REKISTERÖITÄVÄ HETI SYNTYMÄN JÄLKEEN. SYNTYNEELLÄ LAPSELLA ON OIKEUS NIMEEN JA KANSALAISUUTEEN.

Aleksilla on kaksi etunimeä: toinen hänen isänsä kotimaasta Suomesta ja toinen hänen äitinsä kotimaasta Ruotsista.

Koulussa ja vapaa-ajalla häntä kutsutaan useimmiten suomalaisella nimellä, mutta kotona vanhemmat käyttävät myös toista nimeä.

Aleksi huomaa, että molemmat nimet kertovat eri asioita hänen identiteetistään. Hän alkaa pohtia, miksi nimi on niin tärkeä osa nuoren identiteettiä ja mitä se kertoo juurista.

Pohdi omaa nimeäsi.

- Mitä tiedät sen alkuperästä tai merkityksestä?
- Onko sinulla lempinimiä tai eri nimiä eri tilanteissa?
- Miten nimesi liittyy siihen, kuka sinä olet ja mihin kuulut?

Tee ajatuskartta omasta nimestäsi ja sen merkityksestä sinulle.

Keskustelkaa nimistänne ja kansallisuuksistanne.

- Millaisia erilaisia tarinoita nimien takaa löytyy?
- Miten nimi tai kansalaisuus voi vaikuttaa siihen, miten ihminen kokee oman identiteettinsä ja paikkansa yhteisössä?

Keksikää yhdessä kolme erilaista tapaa, joilla koulu voisi tuoda näkyväksi nuorten nimet, kielet ja taustat.

**ARTIKLA 9. LAPSELLA ON LÄHTÖKOHTAISESTI OIKEUS ELÄÄ
VANHEMPIENSA KANSSA, JOS HÄNELÄ ON HYVÄ JA TURVALLISTA
OLLA HEIDÄN KANSSAAN.**

ARTIKLA 9. LAPSELLA ON LÄHTÖKOHTAISESTI OIKEUS ELÄÄ VANHEMPIENSA KANSSA, JOS HÄNELLÄ ON HYVÄ JA TURVALLISTA OLLA HEIDÄN KANSSAAN.

Jonin isä saa vuoden työkomennuksen ulkomaille. Perhe miettii, miten yhteydenpito onnistuu, kun he eivät asu samassa maassa.

Joni haluaisi puhua isän kanssa usein, mutta aikaero ja kiireet vaikeuttavat sitä. Vanhemmat lupaavat järjestää viikoittaisia videopuheluja ja mahdollisuuksia matkustaa isän luo koulun loma-aikoina.

Joni pohtii, miksi lapsella on oikeus pitää yhteyttä vanhempiinsa, vaikka he eivät asu samassa paikassa.

Pohdi omaa elämääsi:

- Ketkä ihmiset ovat sinulle tärkeimpiä arjessa?
- Miltä tuntuisi, jos he asuisivat kaukana?
- Mitä keinoja käyttäisit pitääksesi yhteyttä heihin?

Tee lista parhaista tavoista pitää yhteyttä kaukana oleviin ihmisiin.

Miettikää keinoja, jotka helpottavat lasten ja vanhempien yhteydenpitoa silloin, kun he asuvat eri maissa tai kaupungeissa.

Keksikää kolme konkreettista ideaa, jotka voisivat tukea yhteydenpitoa. Keksikää ideoita eri ikäryhmille (5-10-vuotiaat, 11-15-vuotiaat ja 16-20-vuotiaat).

**ARTIKLA 12. LAPSELLA ON OIKEUS ILMAISTA OMAT MIELIPITEENSÄ
KAIKISSA ITSEÄÄN KOSKEVISSA ASIOISSA JA NE ON OTETTAVA
HUOMIOON LAPSEN IÄN JA KEHITYSTASON MUKAISESTI.**

ARTIKLA 12. LAPSELLA ON OIKEUS ILMAISTA OMAT MIELIPITEENSÄ KAIKISSA ITSEÄÄN KOSKEVISSA ASIOISSA JA NE ON OTETTAVA HUOMIOON LAPSEN IÄN JA KEHITYSTASON MUKAISESTI.

Koulussa suunniteltiin suurta remonttia, joka muuttaa esimerkiksi pihaa, aulaa ja ruokalaa.

Ennen päätösten tekemistä toteutettiin lapsivaikutusten arviointi: nuorille jaettiin kysely, jossa he kertoivat mielipiteensä, ja lisäksi koululla järjestettiin keskustelutilaisuus, johon kaikki halukkaat saivat osallistua.

Näin saatiin esiin monenlaisia näkökulmia siitä, miten erilaiset ratkaisut vaikuttaisivat nuorten arkeen, jaksamiseen ja viihtyvyyteen.

Aikuiset kirjasivat nuorten näkökulmat ja hyödyntävät niitä päätöksenteossa. Kun lopullinen ratkaisu oli tehty, nuorille kerrottiin, miksi juuri se vaihtoehto valittiin ja miten heidän mielipiteitään huomioitiin.

Mieti omaa kouluasi.

- Jos saisit päättää, mitä muuttaisit koulun tiloissa, pihalla tai ruokailussa?
- Miksi juuri se muutos olisi tärkeä sinun ja muiden nuorten hyvinvoinnille?

Muista perustella mielipiteesi.

Teidät on kutsuttu suunnittelupalaveriin koulun remontista.

- Keksikää yhdessä 3–4 ehdotusta, jotka parantavat nuorten arkea koulussa (esim. tilojen toimivuus, viihtyisyys, turvallisuus, harrastusmahdollisuudet).

Pohtikaa, miksi juuri nämä ehdotukset ovat tärkeitä ja miten ne tukevat nuorten hyvinvointia.

**ARTIKLA 13. LAPSELLA ON OIKEUS ILMAISTA MIELIPITEENSÄ,
KUNHAN NE EIVÄT LOUKKAA MUIDEN OIKEUKSIA. LAPSELLA ON
OIKEUS SAADA TIETOA.**

ARTIKLA 13. LAPSELLA ON OIKEUS ILMAISTA MIELIPITEENSÄ, KUNHAN NE EIVÄT LOUKKAA MUIDEN OIKEUKSIA. LAPSELLA ON OIKEUS SAADA TIETOA.

Luokassa puhutaan ilmastonmuutoksesta ja sosiaalisesta mediasta. Osa nuorista on jakanut tietoa ilmastonmuutoksesta WhatsApp-ryhmään ja saanut paljon tykkäyksiä.

Jotkut nuoret ovat kuitenkin levittäneet keskustelussa aiheesta väärää tietoa ja haukkuneet alkuperäisen julkaisun tekijöitä ryhmässä.

Nuoret alkavat pohtia, miten tietoa voi jakaa vastuullisesti ja miten erottaa luotettava tieto epäluotettavasta.

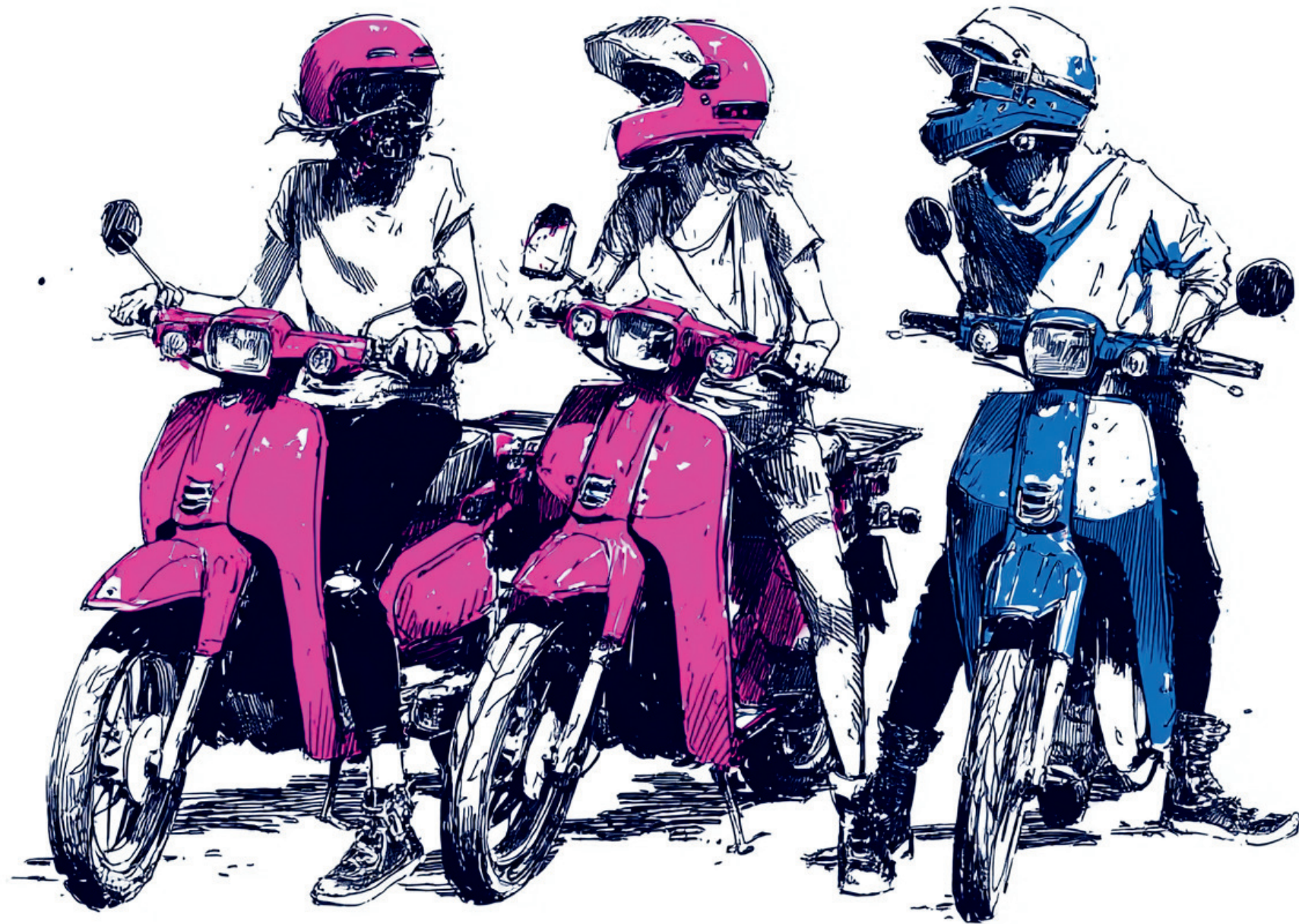
Mieti yhtä somepostausta tai uutista, jonka olet viime aikoina nähnyt.

- Mikä sai sinut uskomaan tai epäilemään sitä?
- Miten voisit tarkistaa, onko tieto luotettavaa?
- Miten voisit ilmaista oman mielipiteesi rehellisesti mutta ilman, että loukkaat muita?

Jakautukaa pienryhmiin ja suunnitelkaa luotettavan ja vastuullisen somepostauksen ohjeet.

- Keksikää viisi perusperiaatetta, jotka tekevät postauksesta luotettavan ja vastuullisen (esim. lähteiden tarkistaminen, asiallinen kieli, selkeät faktat).
- Muotoilkaa periaatteet ymmärrettäviksi lauseiksi.

**ARTIKLA 15. LAPSILLA ON OIKEUS JÄRJESTÄYTYÄ JA TOIMIA
YHDISTYKSISSÄ.**

ARTIKLA 15. LAPSILLA ON OIKEUS JÄRJESTÄYTYÄ JA TOIMIA YHDISTYKSISSÄ.

Nuorten suosittu skeittipaikka on vaarassa poistua, koska alueelle suunnitellaan parkkipaikkaa.

Nuoret löytävät netistä tietoa, että heillä on oikeus järjestäytyä ja vaikuttaa ympäristöönsä, kunhan toiminta on turvallista ja kunnioittaa muiden oikeuksia.

Nuoret päättävät toimia yhdessä: he järjestävät kokoontumisen, tekevät julisteita, jakavat tietoa somessa ja keräävät nimiä adressiin, jotta paikka säilyisi.

Mieti, mikä sinulle tärkeä paikka, harrastus tai toiminta olisi sellainen, jonka puolesta haluaisit pitää ääntä, jos se olisi vaarassa loppua.

- Miksi se on tärkeä juuri sinulle?
- Miten toimisit, jos sen säilyminen olisi uhattuna?

Tee lista kolmesta konkreettisesta asiasta, joita voisit itse tehdä.

Kuvitelkaa, että koulunne tai lähialueenne tärkeä nuorten tila (esim. skeittipaikka, nuorisotila tai pelikenttä) olisi vaarassa poistua.

- Suunnitelkaa yhdessä kampanja sen säilyttämiseksi.
- Pohtikaa, miten tavoitatte päättäjät, muut nuoret ja median.
- Valmistelkaa lyhyt esitys, jossa kerrotte, miksi paikka on tärkeä ja miksi nuorten ääni pitää kuulla.

**ARTIKLA 16. LAPSELLA ON OIKEUS YKSITYISYYTEEN,
KOTIRAUHAAN JA KIRJESALAISUUTEEN. HÄNEN KUNNIAANSA TAI
MAINETTAAN EI SAA HALVENTAA.**

ARTIKLA 16. LAPSELLA ON OIKEUS YKSITYISYYTEEN, KOTIRAUHAAN JA KIRJESALAISUUTEEN. HÄNEN KUNNIAANSA TAI MAINETTAAN EI SAA HALVENTAA.

Nuorisotilan biljardipöydän äärellä Ville nappaa Tytin puhelimen vitsillä ottaakseen selfien.

Hetken päästä Tytti huomaa, että Ville on myös selannut hänen WhatsApp-keskustelujaan ja katsonut yksityisiä kuvia.

Ville puolustautuu sanomalla: "No mut mehän ollaan kavereita, ei se haittaa."

Tytti kuitenkin kokee, että hänen yksityisyyttään on loukattu.

Tilanne saa nuoret pohtimaan, missä menevät rajat yksityisyyden kunnioittamisessa.

Kirjoita kolme asiaa, joita et haluaisi kenenkään näkevän ilman lupaasi.

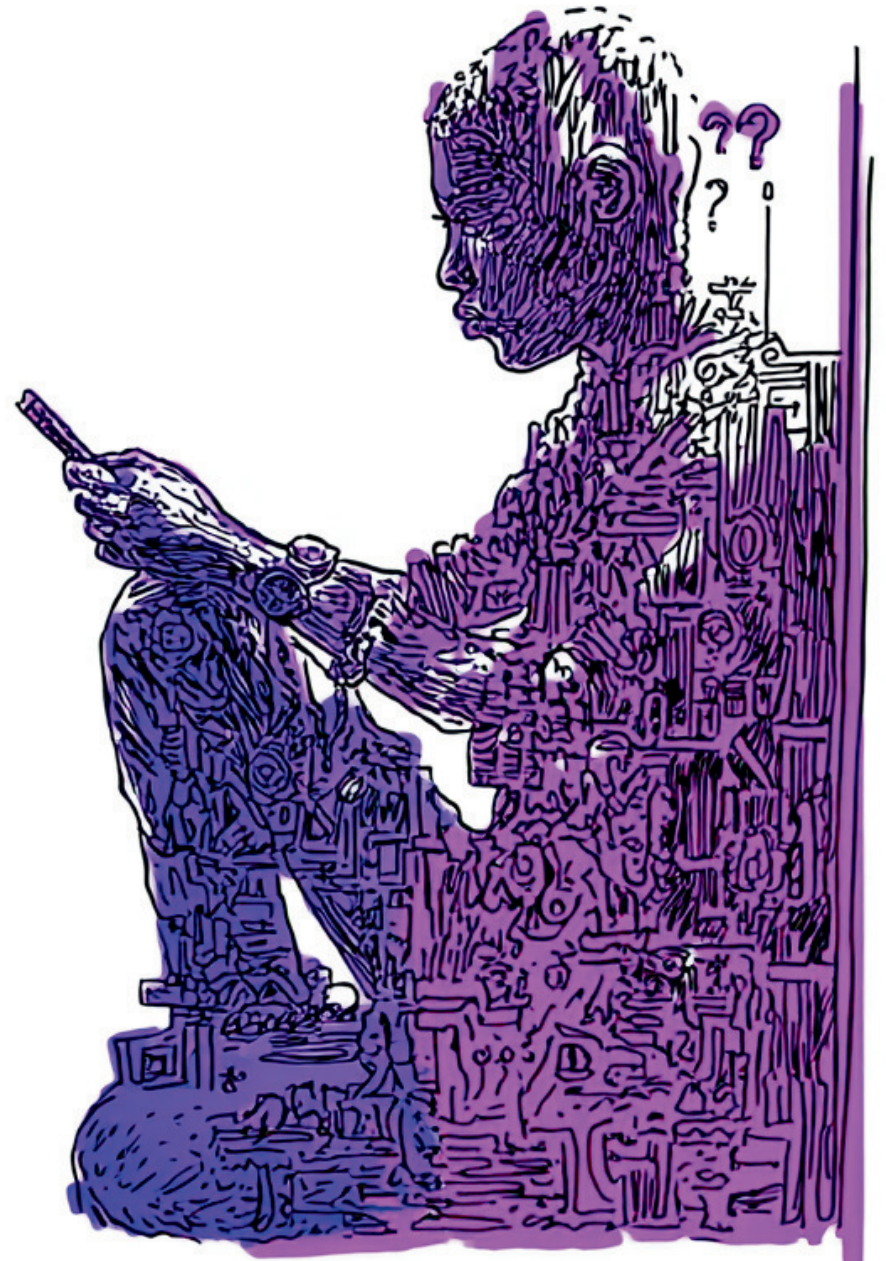
- Miksi ne ovat sinulle tärkeitä?
- Miltä tuntuisi, jos joku rikkoisi tätä yksityisyyttä?

Keskustelkaa, missä menee yksityisyyden raja kavereiden ja perheen kanssa.

- Milloin on ok jakaa asioita ja milloin pitää pyytää lupa?
- Millaisia esimerkkejä löytyy sekä digitaalisesta maailmasta että arjen tilanteista kasvokkain?

Tehkää lista hyvistä tavoista kunnioittaa toisten yksityisyyttä.

**ARTIKLA 17. LAPSELLA ON OIKEUS SAADA TIETOA JA SEURATA
TIEDOTUSVÄLINEITÄ MONIPUOLISESTI. AIKUISTEN TÄYTYY
SUOJELLA LASTA TIEDOLTA, JOKA VAHINGOITTAÄ HÄNTÄ.**

**ARTIKLA 17. LAPSELLA ON OIKEUS SAADA TIETOA JA SEURATA TIEDOTUS
VÄLINEITÄ MONIPUOLISESTI. AIKUISTEN TÄYTYY SUOJELLA LASTA TIEDOLTA,
JOKA VAHINGOITTAÄ HÄNTÄ.**

Nuoret saavat ryhmächattiin linkin uutisvideosta, jossa tunnettu poliitikko näyttää sanovan jotakin järkyttävää.

Video leviää nopeasti ja monet uskovat sen todeksi. Myöhemmin paljastuu, että kyseessä olikin deepfake-video.

Tapaus saa nuoret miettimään, miten tärkeää on osata arvioida tiedon luotettavuutta ja miksi kaikilla on oikeus turvalliseen ja luotettavaan tietoon.

Mitä tekisit, jos saisit videon, joka tuntuu epäilyttävältä mutta näyttää aidolta?

- Millaisia merkkejä voisit etsiä selvittääksesi, onko se aito vai muokattu?
- Keneltä voisit kysyä apua?
- Mitä teet, jos epäilet videon olevan feikki?

Kuvitelkaa, että olette somevaikuttajia, joiden tehtävänä on kertoa nuorille deepfake-videoista ja luotettavasta tiedosta.

- Suunnitelkaa YouTube-videon käsikirjoitus aiheen ympärille.
- Keksikää kolme vinkkiä, joiden avulla voi tunnistaa epäilyttäviä videoita.
- Pohtikaa, miksi juuri nämä vinkit auttaisivat nuoria suojaamaan itseään verkossa.

**ARTIKLA 18. VANHEMMILLA ON ENSISIJAINEN JA YHTEINEN VASTUU
LAPSEN KASVATUKSESTA JA KEHITYKSESTÄ LAPSEN EDUN
MUKAISESTI.**

ARTIKLA 18. VANHEMILLA ON ENSISIJAINEN JA YHTEINEN VASTUU LAPSEN KASVATUKSESTA JA KEHITYKSESTÄ LAPSEN EDUN MUKAISESTI.

Anni asuu vuoroviikoin molempien vanhempiensa luona. Hän huomaa, että vanhemmilla on erilaiset kasvatustavat: toisessa kodissa on tarkat säännöt nukkumaanmenoista ja ruutuajasta, toisessa kodissa taas annetaan enemmän vapautta.

Anni miettii, miten vanhemmat voisivat yhdessä kantaa vastuuta hänen kasvatuksestaan lapsen edun mukaisesti.

Hän pohtii myös, millaista tukea perhe voisi saada, jos vanhemmat eivät pääse yhteisymmärrykseen.

Pohdi omaa arkeasi tai kuvittele vastaava tilanne.

- Millainen tasapaino sääntöjen ja vapauden välillä on mielestäsi hyvä?
- Millaisia rajoja tai sääntöjä sinun perheessäsi on?
- Mitä hyötyä niistä on?
- Kenen puoleen nuori voi kääntyä, jos kokee, että vanhempien ristiriidat vaikuttavat häneen liikaa?

Kuvitelkaa, että olette perheneuvonnan tiimi, joka auttaa Annin vanhempia.

- Keksikää kolme ehdotusta, joiden avulla vanhemmat voivat sovittaa erilaiset kasvatuskäytäntönsä yhteen.
- Pohtikaa, millaisia palveluja yhteiskunta (esim. koulu, sosiaalityö, nuorisopalvelut) voisi tarjota tueksi tällaiselle perheelle.

**ARTIKLA 19. LASTA ON SUOJELTAVA KAIKELTA VÄKIVALLALTA,
VÄLINPITÄMÄTTÖMÄLTÄ KOHTELULTA JA HYVÄKSIKÄYTÖLTÄ.**

ARTIKLA 19. LASTA ON SUOJELTAVA KAIKELTA VÄKIVALLALTA, VÄLINPITÄMÄTTÖMÄLTÄ KOHTELULTA JA HYVÄKSIKÄYTÖLTÄ.

Sanni saa jatkuvasti ikäviä ja uhkaavia viestejä Discordissa.

Aluksi hän yrittää olla välittämättä, mutta viestit muuttuvat yhä pahemmiksi ja ahdistavammiksi.

Lopulta Sanni kertoo asiasta nuorisotyöntekijälle, joka auttaa Sannia selvittämään tilanteen.

Tapaus saa nuoret pohtimaan, miksi myös netissä tapahtuva henkinen väkivalta on vakava asia ja miksi lapsilla ja nuorilla on oikeus olla turvassa digitaalisessa ympäristössä.

Mieti, miltä tuntuisi, jos saisit jatkuvasti loukkaavia tai uhkaavia viestejä verkossa.

- Mitä tekisit ensimmäisenä?
- Kenelle voisit kertoa asiasta?
- Miksi on tärkeää hakea apua ajoissa?

Kuvitelkaa, että olette nuorisovaltuuston ryhmä, jonka tehtävänä on laatia ohjeet turvallisempaan nettikäyttäytymiseen.

- Keksikää viisi konkreettista sääntöä tai vinkkiä, joiden avulla kaikki voivat tuntea olonsa turvalliseksi verkossa.

Pohtikaa, miksi jokainen ohje on tärkeä.

ARTIKLA 22. VALTION TULEE SUOJELLA PAKOLAISLAPSIA JA HUOLEHTIA HEIDÄN TÄSSÄ SOPIMUKSESSAKIN LUETELTUIJEN OIKEUKSIENSA TOTEUTUMISESTA.

ARTIKLA 22. VALTION TULEE SUOJELLA PAKOLAISLAPSIA JA HUOLEHTIA HEIDÄN TÄSSÄ SOPIMUKSESSAKIN LUETELTUIEN OIKEUKSIENSA TOTEUTUMISESTA.

Kouluun tulee uusi oppilas, Kiril, joka on muuttanut perheensä kanssa Suomeen turvapaikanhakijana.

Hän ei vielä puhu suomea kovin hyvin, ja osa nuorista ei tiedä, miten suhtautua häneen.

Muutamat nuoret päättävät kuitenkin ottaa hänet mukaan välitunnilla pelattavaan pöytätennisturnaukseen koulun aulassa.

Yhdessä pelaaminen auttaa tutustumaan ja tekee Kirilin olon turvallisemmaksi ja tervetulleeksi.

Tilanne saa nuoret pohtimaan, miksi jokaisella on oikeus tuntea itsensä hyväksytyksi uudessa kotimaassaan.

Miltä sinusta tuntuisi, jos joutuisit muuttamaan toiseen maahan, jossa et vielä osaa kieltä etkä tunne ketään?

- Mitä asioita kaipaisit ensimmäiseksi?
- Mitä apua tai tukea voisit tarvita arjessa?
- Millä tavalla pääsisit parhaiten mukaan kouluarkeen?

Kuvitelkaa, että luokkanne saa uuden oppilaan, joka on muuttanut Suomeen muualta.

- Keksikää viisi konkreettista tapaa, joilla luokka voisi auttaa häntä tuntemaan olonsa tervetulleeksi.

Miettikää, miten voisitte tukea häntä sekä koulunkäynnissä että vapaa-ajalla.

ARTIKLA 23. VAMMAISEN LAPSEN ERITYISTARPEET TULEE HUOMIOIDA JA HÄNEN TULEE SAADA NAUTTIA TÄYSIPAINOISESTA JA HYVÄSTÄ ELÄMÄSTÄ.

ARTIKLA 23. VAMMAISEN LAPSEN ERITYISTARPEET TULEE HUOMIOIDA JA HÄNEN TULEE SAADA NAUTTIA TÄYSIPAINOISESTA JA HYVÄSTÄ ELÄMÄSTÄ.

Nuorisotilan alakerrassa on pingispöytä ja pelikonsolit, mutta portaat estävät pyörätuolia käyttävää kaveria pääsemästä pelaamaan.

Hän haluaisi osallistua videopeliturnaukseen, mutta tila ei ole esteetön.

Nuoret pohtivat, miksi kaikkien lasten ja nuorten pitäisi voida osallistua samoihin asioihin riippumatta siitä, millaisia tarpeita heillä on.

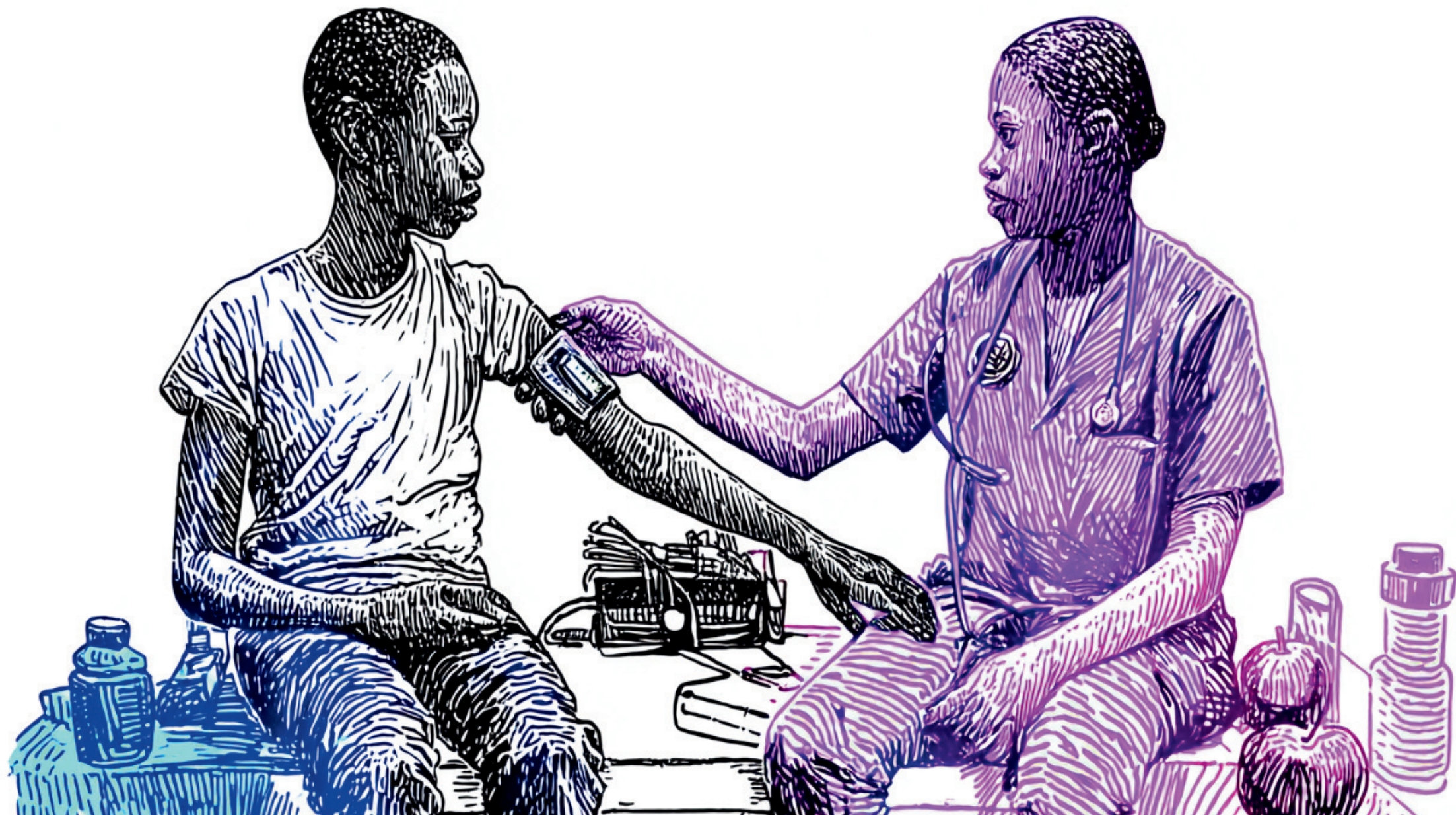
Pohdi, miltä tuntuisi, jos et voisi osallistua johonkin, mitä muut tekevät, vain siksi että tila tai välineet eivät ole kaikille sopivia.

- Mitä kaipaisit kavereilta tai aikuisilta tällaisessa tilanteessa?

Keksikää kolme konkreettista tapaa, joilla nuorisotila, koulu tai harrastuspaikka voisi varmistaa, että kaikki pääsevät mukaan.

Ideat voivat liittyä esimerkiksi tilojen esteettömyyteen, tapahtumien järjestelyihin tai pelisessioiden toteutustapaan.

**ARTIKLA 24. LAPSELLA ON OIKEUS ELÄÄ MAHDOLLISIMMAN
TERVEENÄ JA SAADA TARVITTAESSA HOITOA.**

ARTIKLA 24. LAPSELLA ON OIKEUS ELÄÄ MAHDOLLISIMMAN TERVEENÄ JA SAADA TARVITTAESSA HOITOA.

Liisin kaveri on viime aikoina ollut alakuloinen ja vetäytynyt porukasta.

Kun Liisi ehdottaa, että kaveri voisi hakea apua, tämä vastaa, ettei tiedä mistä aloittaa eikä halua olla vaivaksi.

Kotona Liisi juttelee vanhempiensa kanssa siitä, miksi mielenterveys on yhtä tärkeä osa terveyttä kuin fyysinen hyvinvointi ja miksi nuorilla pitää olla oikeus saada apua helposti ja ajoissa.

Pohdi, mitä sinulle merkitsee hyvä terveys.

- Millaiset asiat tukevat jaksamistasi arjessa?
- Miten tunnistat, jos oma olo ei ole hyvä?

Kirjoita kolme asiaa, jotka auttavat sinua voimaan paremmin.

Tehtävänne on suunnitella kampanjaa, joka rohkaisee nuoria hakemaan apua mielenterveyteen liittyvissä asioissa.

- Keksikää kampanjalle nimi ja slogan.
- Suunnitelkaa kolme erilaista viestiä, jotka kertovat nuorille, että apua on saatavilla ja sitä kannattaa hakea.

ARTIKLA 26. LAPSELLA ON OIKEUS SOSIAALITURVAAN.

ARTIKLA 26. LAPSELLA ON OIKEUS SOSIAALITURVAAN.

Emilian huoltaja jää työttömäksi ja perheen tulot pienenevät merkittävästi. Kotona joudutaan miettimään, mistä kaikesta voidaan säästää.

Emilia huomaa, että rahasta puhutaan tavallista enemmän ja joistakin menoista täytyy luopua. Onneksi perhe saa tukea vuokranmaksuun ja ruokakuluihin sosiaalipalveluista.

Emilia alkaa pohtia, mitä tarkoittaa, että jokaisella lapsella on oikeus ihmisarvoiseen elämään myös silloin, kun perheellä on taloudellisesti vaikeaa.

Pohdi, mitä asioita sinä pidät välttämättöminä hyvään arkeen.

- Mitä tarvitset joka päivä voidaksesi hyvin?
- Mitkä asiat tuovat turvaa ja perustarpeiden täyttymistä?

Kirjoita lista viidestä asiasta, joita ilman arki olisi vaikeaa.

Kuvitelkaa, että olette päättäjiä, joiden tehtävä on varmistaa, että kaikilla lapsilla ja nuorilla on ihmisarvoinen elämä.

Keksikää neljä asiaa, joita yhteiskunnan pitäisi tukea vaikeissa tilanteissa.

Miettikää, miten nämä tuet auttaisivat lapsia ja heidän perheitään.

**ARTIKLA 28. LAPSELLA ON OIKEUS KÄYDÄ ILMAISEKSI
PERUSKOULUA.**

ARTIKLA 28. LAPSELLA ON OIKEUS KÄYDÄ ILMAISEKSI PERUSKOULUA. VALTION ON EDISTETTÄVÄ TOISEN ASTEEN KOULUTUSTA JA OPINTO-OHJAUSTA SEKÄ EHKÄISTÄVÄ KOULUNKÄYNNIN KESKEYTTÄMISTÄ.

Benjamin viihtyy koulussa ja haluaa oppia uutta, mutta hän kohtaa jatkuvaa kiusaamista.

Se vie hänen voimansa, eikä hän pysty keskittymään tunneilla. Vähitellen koulunkäynti alkaa tuntua raskaalta, ja Benjamin miettii, miksi koulu ei tunnu turvalliselta.

Hän tajuaa, että oikeus koulutukseen ei tarkoita vain oppitunteja ja kirjoja, vaan myös turvallista oppimisympäristöä, jossa jokaisella on mahdollisuus oppia.

Pohdi, mitkä asiat tekevät koulusta paikan, jossa oppiminen onnistuu.

- Mitkä kolme asiaa auttavat sinua keskittymään ja viihtymään koulussa?
- Mitä tapahtuu, jos jokin niistä ei toteudu?

Kuulutte koulunne oppilashuoltoryhmään. Tehtävänne on varmistaa, että kaikilla on turvallinen ja oppimista tukeva koulupäivä.

- Keksikää viisi konkreettista toimenpidettä, joilla koulu voi ehkäistä kiusaamista ja lisätä nuorten hyvinvointia.

Pohtikaa, miten nuoret ja henkilökunta voivat yhdessä olla mukana toteuttamassa näitä toimenpiteitä.

**ARTIKLA 29. KOULUTUKSEN TULEE PYRKIÄ KEHITTÄMÄÄN LAPSEN
KASVUA TÄYTEEN MITTAANSA.**

**ARTIKLA 29. KOULUTUKSEN TULEE PYRKIÄ KEHITTÄMÄÄN LAPSEN KASVUA
TÄYTEEN MITTAANSA. KOULUTUKSEN TULEE EDISTÄÄ IHMISOIKEUKSIEN, LAPSEN
VANHEMPIEN SEKÄ OMAN JA MUIDEN KULTTUURIEN KUNNIOITTAMISTA.**

Ysiluokan ryhmä saa tehtäväkseen arvioida omaa kouluarkea ja oppimista.

Osa nuorista sanoo, että oppitunnit tuntuivat usein pelkältä kokeisiin valmistautumiselta. Toiset toivovat enemmän käytännön taitoja, kuten taloudenhallintaa, työelämätaitoja ja yhteiskunnallista vaikuttamista. Joku nostaa esiin ympäristöasiat ja lasten oikeudet, joita käsitellään hänen mielestään harvoin.

Nuoret alkavat pohtia, mitä koulun oikeastaan pitäisi opettaa ja millaista on laadukas koulutus, joka valmistaa nuoria tulevaisuuteen.

Mieti omaa koulunkäyntiäsi.

- Mitkä asiat koulussa valmistavat mielestäsi sinua hyvin tulevaisuuteen?
- Mitä haluaisit lisää ja mitä voisi olla vähemmän?

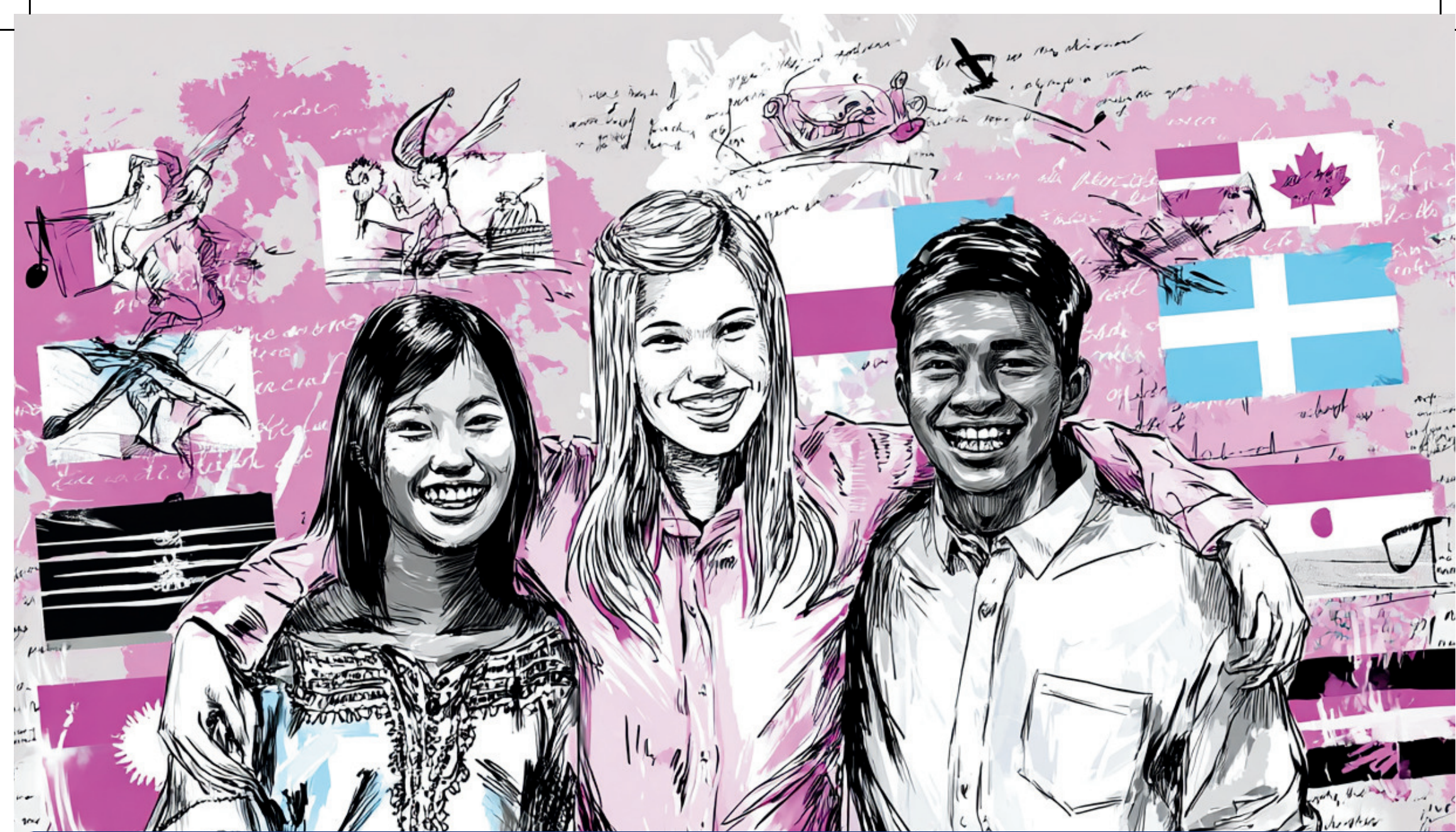
Kirjoita lista kolmesta asiasta, joita pidät tärkeimpinä koulutuksen tavoitteina.

Kuvitelkaa, että teidät on kutsuttu asiantuntijoiksi tekemään koulutuksen arviointia.

- Keksikää viisi asiaa, jotka tekevät koulutuksesta laadukasta nuorten näkökulmasta.

Pohtikaa, miksi juuri nämä asiat ovat tärkeitä ja miten ne voisivat toteutua käytännössä.

**ARTIKLA 30. VÄHEMMISTÖRYHMÄÄN TAI ALKUPERÄISKANSAN
KUULUVALLA LAPSELLA ON OIKEUS OMAAN KULTTUURIIN,
USKONTOON JA KIELEEN.**

ARTIKLA 30. VÄHEMMISTÖRYHMÄÄN TAI ALKUPERÄISKANSAA KUULUVALLA LAPSELLA ON OIKEUS OMAAN KULTTUURIIN, USKONTOON JA KIELEEN.

Fatiman perhe viettää ramadania, mutta koulussa ei ole juurikaan puhuttu islamin perinteistä.

Kun Fatima kertoo paastosta, osa kavereista ihmettelee ja osa ei tiedä, mitä ramadan tarkoittaa.

Luokassa syntyy keskustelu siitä, miksi koulussa olisi tärkeää oppia ja arvostaa myös muiden kulttuureja ja uskontoja sekä miksi jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus omaan kulttuuriinsa ja uskontoon.

Pohdi, millaiset perinteet, juhlat tai tavat ovat sinulle tärkeitä.

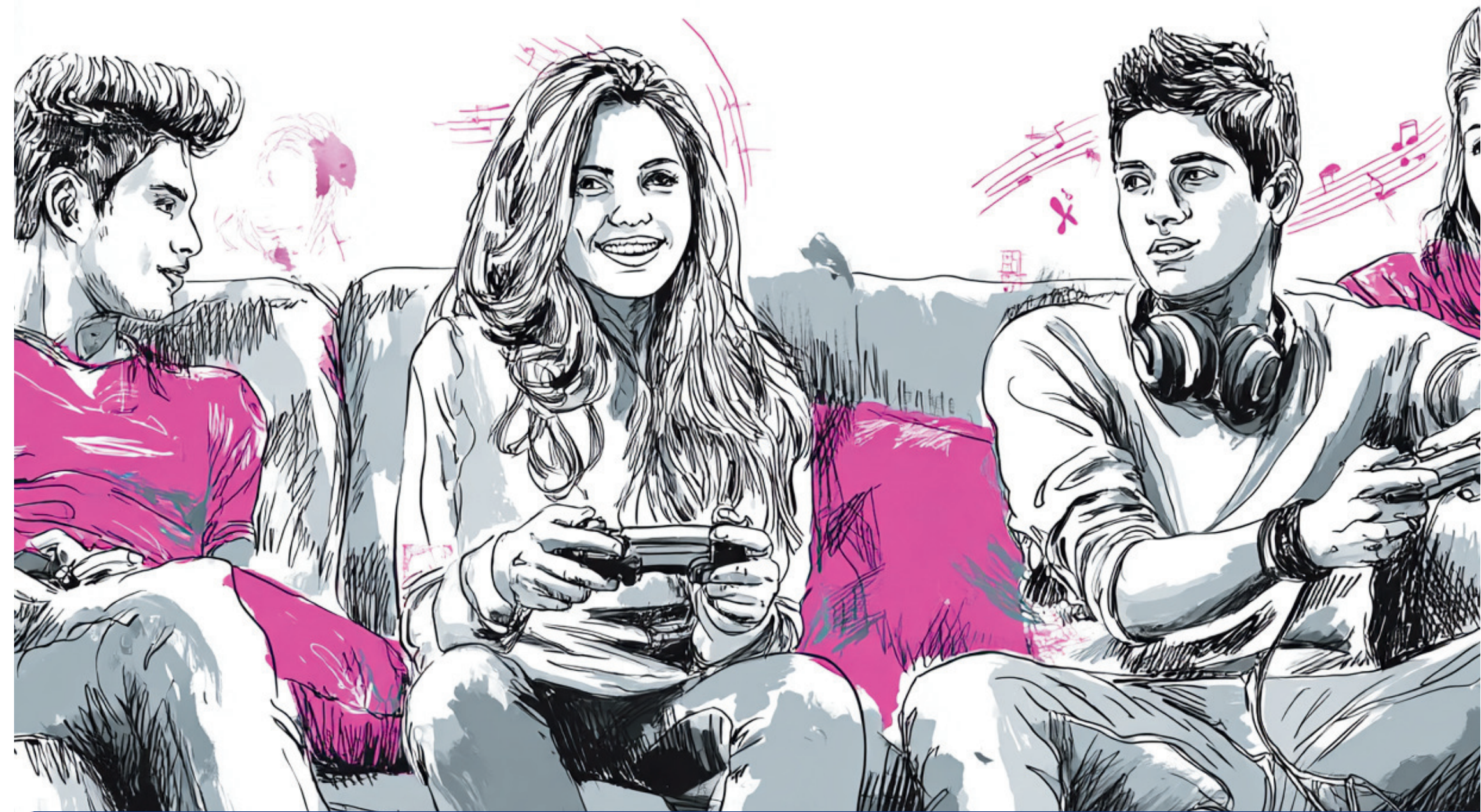
- Mitä ne kertovat sinusta ja taustastasi?
- Miltä tuntuisi, jos niitä ei arvostettaisi tai niitä ei saisi viettää?

Kirjoita lyhyt kuvaus yhdestä perinteestä, joka on sinulle tärkeä.

Kuvitelkaa, että koulussanne järjestetään monikulttuurinen juhlapäivä.

- Keksikää, mitä juhlapäivässä voisi olla: esityksiä, ruokaa, musiikkia, pelejä tai työpajoja.
- Miettikää, miksi tällainen päivä voisi vahvistaa yhteenkuuluvuutta ja kulttuurienvälistä ymmärrystä koulussa.

**ARTIKLA 31. LAPSELLA ON OIKEUS LEPOON, LEIKKIIN JA VAPAA-
AIKAAN SEKÄ TAIDE- JA KULTTUURIELÄMÄÄN.**

ARTIKLA 31. LAPSELLA ON OIKEUS LEPOON, LEIKKIIN JA VAPAA-AIKAAN SEKÄ TAIDE- JA KULTTUURIELÄMÄÄN.

Paikallinen nuorisotila, jossa monet nuoret viettävät aikaa yhdessä, uhkaa sulkea ovensa säästösyistä.

Nuoret alkavat pohtia, mitä tapahtuu, jos paikkoja vapaa-ajan viettoon ei enää ole tarjolla.

Keskustelu saa heidät miettimään, miksi vapaa-ajan tilat, harrastukset ja kulttuuritapahtumat kuuluvat lasten ja nuorten oikeuksiin.

Pohdi omaa arkeasi.

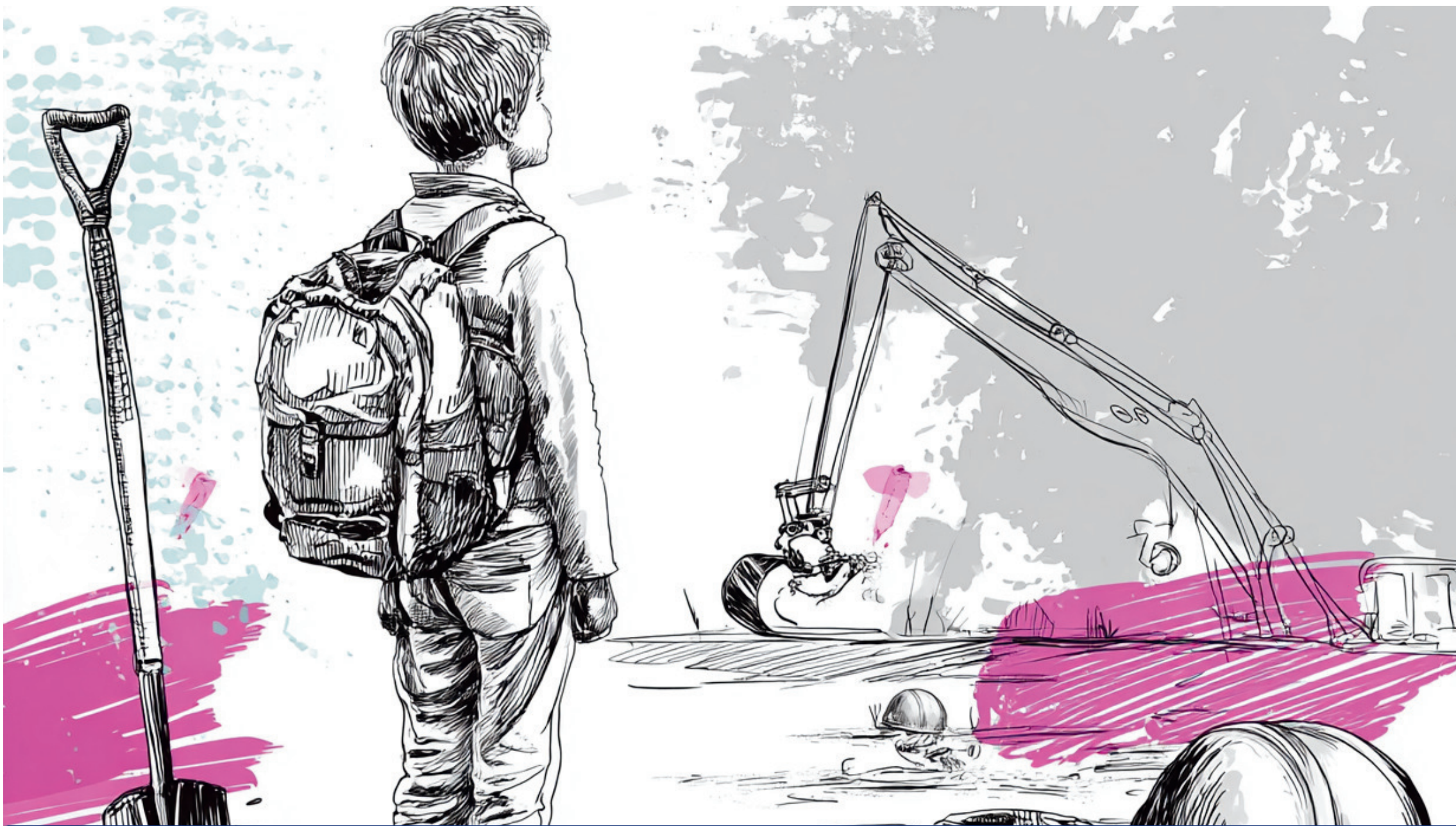
- Missä vietät mielelläsi vapaa-aikaa?
- Miksi se paikka tai tekeminen on sinulle tärkeä?
- Miltä tuntuisi, jos et enää voisi käydä siellä?

Tehtävänne on perustella, miksi nuorisotilan tai harrastuspaikan säilyttäminen on tärkeää.

- Keksikää viisi syytä, miksi vapaa-ajan tilat ovat tärkeitä nuorille.

Miettikää, miten esittäisitte nämä perustelut kaupungin päättäjille.

**ARTIKLA 32. LAPSELLA EI SAA TEETTÄÄ TYÖTÄ, JOKA HAITTAA
HÄNEN OPINTOJAAN TAI VAHINGOITTAÄ HÄNEN TERVEYTTÄÄN TAI
KEHITYSTÄÄN.**

ARTIKLA 32. LAPSELLA EI SAA TEETTÄÄ TYÖTÄ, JOKA HAITTAA HÄNEN OPINTOJAAN TAI VAHINGOITTA HÄNEN TERVEYTTÄÄN TAI KEHITYSTÄÄN.

Lauri saa ensimmäisen kesätyönsä jäätelökioskilla. Aluksi hän on innoissaan, mutta pian hän huomaa, että työnantaja vaatii häntä tekemään pitkiä vuoroja ilman kunnollisia taukoja.

Työpäivät venyvät niin, että Lauri on jatkuvasti väsynyt eikä ehdi nähdä kavereitaan.

Hän alkaa pohtia, miksi nuorilla on oikeus turvallisiin työoloihin ja siihen, ettei työ saa vaarantaa terveyttä tai koulunkäyntiä.

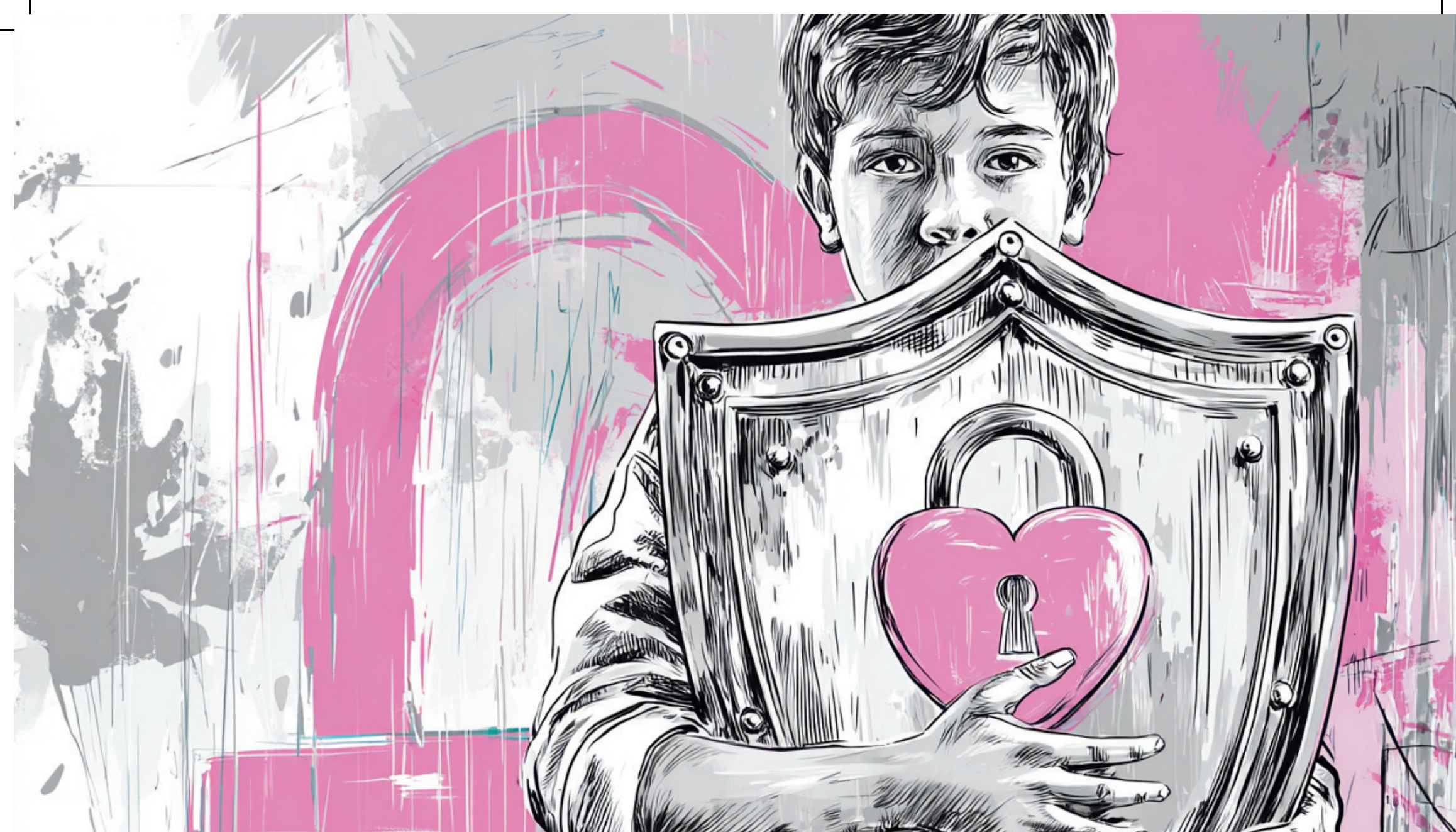
Pohdi työtä ja työn tekemistä.

- Mitä asioita pidät tärkeinä työpaikassasi?
- Mitkä ovat kolme tärkeintä asiaa, jotka tekevät työstä turvallista ja oikeudenmukaista?
- Mitä tekisit, jos työnantaja ei noudattaisi näitä asioita?

Tehtävänne on laatia ohjeet nuorille heidän oikeuksistaan työpaikalla.

- Keksikää viisi käytännön vinkkiä, joiden avulla nuori voi varmistaa, että hänen työnsä on turvallista ja reilua.
- Miettikää, keneltä nuori voi pyytää apua, jos työnantaja rikkoo sääntöjä.

**ARTIKLA 34. LASTA ON SUOJELTAVA KAIKENLAISELTA
SEKSUAALISELTA HYVÄSIKÄYTÖLTÄ.**

ARTIKLA 34. LASTA ON SUOJELTAVA KAIKENLAISELTA SEKSUAALISELTA HYVÄKSIKÄYTÖLTÄ.

Noora saa Instagramissa viestin tuntemattomalta henkilöltä.

Viesti alkaa ystävällisenä, mutta pian siinä pyydetään häntä lähettämään kuvia ja kerrotaan asioita, jotka tuntuvat hänestä epämiellyttäviltä.

Noora pohtii, mitä pitäisi tehdä ja kenen puoleen hän voisi kääntyä.

Kaverit keskusteleval yhdessä siitä, miksi on tärkeää, että kaikilla lapsilla ja nuorilla on oikeus olla turvassa tällaista kohtelua vastaan.

Pohdi, milloin viesti, kommentti tai teko netissä tai kasvokkain voi tuntua väärältä.

- Millaisia merkkejä voit huomata, että tilanne ei ole ok?
- Mitä voisit tehdä heti, jos joku pyytää sinua johonkin, mikä tuntuu väärältä?
- Kirjoita kolme asiaa, joita tekisit suojellaksesi itseäsi.

Keskustelkaa ryhmässä, mitkä ovat hyviä toimintatapoja, jos huomaa epämiellyttävää tai vääränlaista käytöstä?

Kenelle asiasta voisi kertoa koulussa, kotona tai vapaa-ajalla?

ARTIKLA 36. LASTA ON SUOJELTAVA KAIKELTA HYVÄKSIKÄYTÖLTÄ.

ARTIKLA 36. LASTA ON SUOJELTAVA KAIKELTA HYVÄSIKÄYTÖLTÄ.

Leevi saa somessa viestin kilpailusta, jossa luvataan kallis pelikonsoli palkinnoksi.

Kilpailuun osallistuminen näyttää helpolta: tarvitsee vain klikata linkkiä ja antaa omia tietoja.

Pian Leevi huomaa, että kyseessä on huijaus, jossa käytetään hyväksi nuorten kiinnostusta peleihin ja kerätään heidän tietojaan väärin perustein.

Leevi alkaa pohtia, miksi nuoria täytyy suojella kaikenlaiselta hyväksikäytöltä myös digitaalisessa ympäristössä.

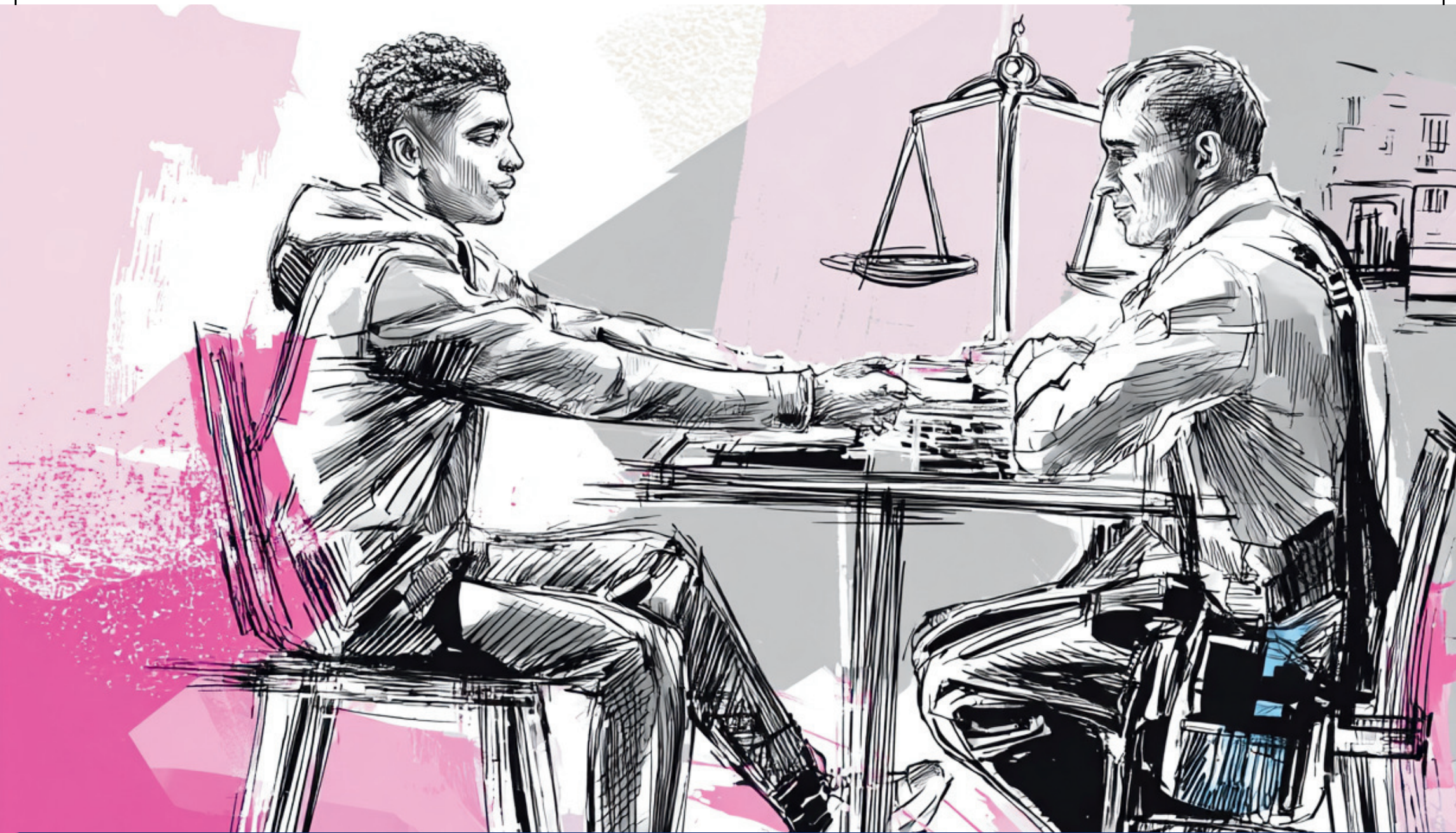
Pohdi, oletko joskus törmännyt netissä tarjoukseen, kilpailuun tai mainokseen, joka kuulosti liian hyvältä ollakseen totta.

- Miten tunnistit, että siinä saattoi olla jotain hämää?
- Mitä neuvoisit kaverille, jos hän olisi vastaavassa tilanteessa?
- Kirjoita kolme vinkkiä, joiden avulla voi tunnistaa netissä epäilyttävän tarjouksen.

Tehtävänne on opastaa nuoria välttämään huijauksia.

- Keksikää viisi sääntöä, joiden avulla nuoret voivat suojautua netissä tapahtuvilta huijauksilta.
- Muotoilkaa säännöt niin, että ne on helppo muistaa (esimerkiksi iskulauseiksi).

**ARTIKLA 37. LAPSEN SUOJAAMINEN KIDUTUKSELTA,
MIELIVALTAISELTA VAPAUDENRIISTOLTA JA EPÄINHIMILLISELTÄ
KOHTELULTA**

ARTIKLA 37. LAPSEN SUOJAAMINEN KIDUTUKSELTA, MIELIVALTAISelta VAPAUDENRIISTOLTA JA EPÄINHIMILLISELTÄ KOHTELULTA

Sami matkusti ulkomaille ilman passia tai henkilökorttia, ja hänet pysäytettiin rajalla.

Hän joutui säilöönottoon odottamaan selvityksiä.

Sami oli hämmentynyt ja peloissaan, vaikka viranomaiset vakuuttivat, että hän on turvassa.

Tilanne sai Samin pohtimaan, miksi vapaudenriistoa saa käyttää lasten kohdalla vain viimeisenä keinona ja miksi kohtelun täytyy aina olla inhimillistä ja nuoren ikä huomioivaa.

Pohdi, miltä tuntuisi joutua tilanteeseen, jossa et saa itse päättää liikkumisestasi.

- Mitä tunteita se herättäisi sinussa?
- Miksi on tärkeää, että lapsia kohdellaan aina kunnioittavasti, vaikka he olisivat viranomaisten kanssa tekemisissä?

Tehtävänne on tehdä ohjeet viranomaisille lasten kohtaamiseen.

- Keksikää viisi periaatetta, joiden mukaan lapsia ja nuoria tulee kohdella, jos he joutuvat tilanteeseen, jossa heidän vapautta joudutaan rajoittamaan.
- Pohtikaa, miksi jokainen periaate on tärkeä nuoren hyvinvoinnin kannalta.

**ARTIKLA 38. ALLE 18-VUOTIASTA EI SAA VÄRVÄTÄ ARMEIJAAAN EIKÄ
HÄN SAA OSALLISTUA SODANKÄYNTIIN.**

ARTIKLA 38. ALLE 18-VUOTIASTA EI SAA VÄRVÄTÄ ARMEIJAAN EIKÄ HÄN SAA OSALLISTUA SODANKÄYNTIIN.

Luokassa katsotaan dokumenttia, jossa kerrotaan lapsista, joita on värvätty sotimaan alle 18-vuotiaina.

Nuoret järkyttyvät ja keskustelevat siitä, miksi lapset joutuvat tällaisiin tilanteisiin ja mitä he menettävät, kun koulu ja turvallinen arki vaihtuvat aseisiin ja taisteluihin.

Tilanne saa nuoret pohtimaan, miksi kansainväliset sopimukset kieltävät lasten osallistumisen sotaan ja miksi lapsilla on oikeus erityiseen suojeluun sodan aikana.

Mieti, miksi on tärkeää, että nuoret saavat kasvaa koulussa ja harrastuksissa eivätkä joudu sotaan.

- Mitä taitoja ja kokemuksia koulussa ja vapaa-ajalla oppii, joita ei voisi saada sodan keskellä
- Miten nämä asiat vaikuttavat tulevaisuuteen?

Teidän tehtävänänne on kampanjoida lasten suojelemiseksi sodassa.

- Keksikää kolme viestiä, jotka kertovat selkeästi, miksi lasten paikka on koulussa eikä sodassa.
- Valitkaa yksi viesti ja suunnitelkaa sen ympärille konkreettinen teko tai kampanjaidea.
- Pohtikaa, miten voisitte toteuttaa idean niin, että se tavoittaa mahdollisimman monta ihmistä.